

Bryggan

– samverkan för en meningsfull fritid

NAVET

Bryggan - samverkan för en meningsfull fritid

Metoden *bryggan* syftar till att öka möjligheterna till delaktighet och meningsfull fritid för unga med intellektuell funktionsnedsättning. Det är en grupp unga som i undersökningar visats sig uppleva sämre förutsättningar för både delaktighet i samhället och möjligheter att delta på fritidsaktiviteter. Samtidigt har det visats sig svårt att få gruppen att delta i de sammanhang och aktiviteter som finns tillgängliga. Metoden utvecklades i samverkan mellan skola och fritid för att få fler unga att vilja och våga delta i fritidsverksamheten. Genom samverkan i flera steg kan fritidsverksamhet dra nytta av skolans förtroendekapital hos målgruppen och dess funktion som samlande arena.

Bildligt talat syftar metoden till att bygga en brygga från tryggheten på land ut till det okända vattnet, som med rätt stöd på vägen kan bli ett element som unga lär sig behärska, upptäcka nya förmågor i och ha stort nöje av. Bryggan symboliserar det som krävs för att ett nytt sammanhang ska bli en positiv upplevelse, som man har möjlighet att närma sig på ett tryggt och kontrollerat sätt; att sitta på när man tittar ner i vattnet, när man plaskar med fötterna eller att hålla i när man doppar huvudet första gången. Oavsett om man är vinterbadare eller badkruka fyller bryggan en funktion som möjliggörare.

Skolan står för tryggheten på land, dess förtroendekapital som institution och de ofta goda relationerna mellan personal och elever samt mellan personal och vårdnadshavare. Vattnet symboliserar fritidsverksamheten, det nya sammanhanget. Fritidsverksamheten kan vara helt okänd för elever och vårdnadshavare. Andra kanske känner till den men aldrig besökt den.

Metoden har utvecklats och testats inom projektet Ungas delaktighet i Sjuhärad. Projektet pågick under 2023-2024 och syftade till att öka ungas delaktighet i beslutsprocesser och förbättra möjligheterna till en meningsfull fritid. Navet science center drev projektet tillsammans med Borås, Svenljunga och Mark med finansiering från Västra Götalandsregionen och Boråsregionen, Sjuhärads kommunalförbund.

När passar det att använda metoden?

Metoden passar bra att använda i alla sammanhang där man vill göra det lättare för unga att ta del av en fritidsaktivitet och inte hindras av att de inte känner till den eller inte vågar delta. Metoden passar för alla unga men är utvecklad med fokus på unga med intellektuell funktionsnedsättning tillsammans med Träffpunkt Simonslands Fritidsklubb och Bergslenagymnasiet i Borås.

Hur går det till?

Metoden bygger på att fritidsverksamheten introduceras under skoltid, tillsammans med skolpersonal och att skolpersonal till en början följer med till fritidsaktiviteten för att sedan

successivt låta eleverna självständigt delta och ta sig till aktiviteten. Nedan beskrivs varje steg i metoden.

Kontakt mellan fritidsverksamhet och skola. Att upprätta en kontakt mellan verksamheterna är första steget. Gå igenom de olika stegen, hur de kan anpassas för att passa de egna verksamheterna och gör en ungefärlig tidsplan. Gör en tidsplan tillsammans. Det är naturligt att fritidsverksamheten har ett samordnande ansvar eftersom målet är att fler ska delta i deras verksamhet. Vilken personal från skolan som är med i planeringsstadiet bestäms utifrån skolans organisation och möjligheter. Det kan till en början vara gymnasiechef och rektor för att senare övergå till att någon ur personalgruppen.

Undersöka intresse och behov. Ta reda på vad målgruppen (eleverna/de unga) har för intressen och vad de skulle vilja göra mer av på fritiden. Genomför en enkel enkät eller liknande, där alla elever har möjligheten att delta. Ofta vill eleverna göra mer än vad de gör och många är intresserade av aktiviteter som är lätta att tillgodose inom fritidsverksamheten (så som pyssel, film, musik, spela spel, fika och umgås med vänner).

Fritidsverksamheten besöker skolpersonal och föräldramöten. Syftet med besöken är att informera om verksamheten och förbereda inför kommande klassbesök. Be gärna personalen att vara "ambassadörer" för fritidsverksamheten genom att tala gott om den och uppmuntra elever att besöka den. De vet vilka elever som kan behöva peppas eller stöttas för att våga ta steget till en fritidsaktivitet men också vilka som är intresserade och skulle ha särskild nytta av den. Erbjud gärna även föräldrar att besöka fritidsverksamheten för att skapa sig en bild av den.

Skolan besöker fritidsverksamheten på skoltid. Att besöket görs på skoltid möjliggör för alla elever att få se lokalerna och träffa personalen där. Personalen framhåller särskilt aktiviteter som visat sig populära i den tidigare undersökningen bland eleverna och får gärna bjuda på fika för att skapa så goda associationer som möjligt.

Skolpersonal följer elever till fritidsverksamheten några gånger. Det här är ett av de viktigaste stegen. Ju fler gånger detta kan göras desto större är chanserna att fler deltar på fritidsverksamheten. Skolpersonalen kan förslagsvis stanna hela tiden vid första tillfället, en stund vid det andra och bara lämna eleverna vid det tredje. Det här är ett sätt att trampa upp stigen mellan skola och fritid och göra det lättare för eleverna att hitta och känna sig säkra på hur de ska ta sig dit. Det är också ett sätt att få skolans förtroendekapital att spilla över på fritidsverksamheten, genom att eleverna kan bygga relationer till fritidspersonalen med hjälp av skolpersonal. Detta steg får gärna upprepas varje termin.

Fritidsverksamheten hämtar elever på skolan. När skolpersonal inte längre följer med kan fritidspersonal istället hämta elever för att ytterligare trampa upp stigen och underlätta för de som känner sig osäkra. Detta kan med fördel göras varje gång om möjlighet finns.

Skolan informerar kontinuerligt om fritidsverksamhetens aktiviteter. Genom att eleverna återkommande får höra om aktiviteterna blir fritidsverksamheten välkänd för alla och synliggörs som ett tillgängligt alternativ.

Fritidsverksamheten besöker skolan för att skapa och upprätthålla relation. Dessa besök kan göras spontant eller vid särskilda tillfällen. Det är viktigt för fritidspersonalen att vara ett "känt ansikte". Besöken behöver alltid vara överenskomna med skolan.

Skolan förlägger lektioner eller annat till fritidsverksamhetens lokaler. Det här steget är valbart och sker helt utifrån verksamheternas förutsättningar. Ibland önskar skolan förlägga aktiviteter så som friluftsdagar, grupparbeten eller avslutningar till andra lokaler och har fritidsverksamheten passande sådana kan det bli ännu ett sätt för eleverna att befästa relationen till fritidsverksamheten och dess personal.

Vad är viktigt att tänka på?

- ❖ Låt gärna unga vara med och tycka till om fritidsaktiviteten och ge sin bild av hur tillgänglig den är och vad som kan förbättras. Gruppen unga med intellektuell funktionsnedsättning efterfrågar ofta ett sammanhang som är öppet bara för dem, t.ex. en särskild tid/dag i fritidsverksamheten.
- ❖ Hitta den/de ur skolans personal som brinner för ungas möjligheter till meningsfull fritid och som ser att elevernas utveckling under fritiden även är gynnsam för lärandet i skolan.
- ❖ Gör bedömningen tillsammans över vilka elever som kan delta i fritidsverksamheten. Behoven kan skilja mycket mellan elever inom anpassad skolform. Var noga med var skolans ansvar slutar i kommunikationen med vårdnadshavare och elev. Engagera gärna vårdnadshavare för att möjliggöra enskilda ungas deltagande.